

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Eleny Kováčovej a členov senátu JUDr. Jozefa Milučkého a JUDr. Aleny Poláčkovej, PhD., v právnej veci navrhovateľov: **1) M. M., 2) A. L., 3) PhDr. H. H., všetky zastúpené J. L.**, proti odporcovi: **Obvodný pozemkový úrad v Bratislave** za účasti: **1) Slovenský pozemkový fond, 2) U. K. v B.**, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia odporcu č.j. 35/2004/SBY, zn. 1536/587/2007/SBY R-I. zo dňa 5. apríla 2007, o odvolaní navrhovateľiek proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č.k. 3 Sp 41/2007-47 zo dňa 8. júna 2010, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave č.k. 3 Sp 41/2007-47 zo dňa 8. júna 2010 **m e n í** tak, že rozhodnutie Obvodného pozemkového úradu v Bratislave č.j. 35/2004/SBY, zn. 1536/587/2007/SBY R-I. zo dňa 5. apríla 2007 **z r u š u j e a v e c v r a c i a s p r á v n e m u o r g á n u** na ďalšie konanie.

Účastníkom náhradu trov konania **n e p r i z n á v a .**

O d ô v o d n e n i e :

Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Bratislave. potvrdil rozhodnutie odporcu zo dňa 5. apríla 2007, ktorým ako príslušný správny orgán rozhodol tak, že navrhovateľky 1) – 3) nespĺňajú podmienky uvedené v §§ 2, 3 zákona č. 503/2003 Z.z. o navrátení vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 503/2003 Z.z.“) a nenavrátil im vlastnícke právo k pozemkom a ani nepriznal právo na náhradu za nehnuteľnosti nachádzajúce sa v pôvodnom katastrálnom území K. V., ktoré sú vedené v pozemkovej knihe vo vložke X. ako parc. č. X. – roľa o výmere 952m², parc. č. X. – vinica o výmere 5921m², parc. č. X. – roľa o výmere 975m², všetky vedené na pôvodného vlastníka A. E. D. v 1/1, nakoľko príslušné pozemky neprešli na štát alebo inú právnickú osobu niektorým zo spôsobov uvedených v § 3 zákona č. 503/2003 Z.z. v rozhodnom období. Krajský súd takto rozhodol, keď sa stotožnil s názorom odporcu, že navrhovateľkám, ako vnučkám po pôvodnom vlastníkovi A. D., nie je možné navrátiť vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam a ani priznať právo na náhradu za pozemkové nehnuteľnosti, pretože predmetné nehnuteľnosti, ako vyplýva z identifikácie parciel, sú zastavané a ich vlastníkom podľa listu vlastníctva č. X. je U. K. v B. (rektorát) a taktiež predmetné konfiškačné rozhodnutie bolo vydané pred rozhodujúcim obdobím dňa 16.10.1946. Krajský súd sa taktiež stotožnil s tvrdením správneho orgánu, že predmetné stanovisko Najvyššieho súdu SR sp. zn. Snj 72/97 (R45/98) nerieši otázku posunu rozhodujúceho obdobia pred 25. február 1948 ale problematiku lesného pôdneho fondu.

Proti rozsudku krajského súdu podali v zákonom stanovenej lehote odvolanie navrhovateľky 1) až 3) a žiadali, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok krajského súdu ako nezákonný zrušil. Poukázali na to, že napadnutý rozsudok krajského súdu je nezákonný a vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, pričom nebol rešpektovaný už právoplatný rozsudok Krajského súdu v Bratislave. sp. zn. 3Sp/24/2005, kde krajský súd rozhodol v prospech žalobcov a uvedený rozsudok sa stal právoplatným a mal by sa preto vzťahovať na všetky reštitučné nároky, ktoré si navrhovateľky uplatnili na pozemkovom úrade. Odporca vo svojom rozhodnutí nesprávne interpretoval § 3 ods. 2 v prípade starého otca navrhovateľiek A. D., ktorý bol občanom ČSR do svojho úmrtia v roku 1956 a rovnako aj jeho manželka P. D., ktorá

zomrela v roku 1985, čo potvrdzuje výpis z registra obyvateľstva a potvrdenie o národnosti č. 2555/1948, vydané Okresným národným výborom v Šamoríne dňa 07.04.1948. V zmysle vyhlášky povereníka vnútra zo dňa 17.06.1946 je A. D. podľa ústavného dekrétu prezidenta republiky z 02.08.1945 č. 33 Zb. slovenskej národnosti. Na základe dekrétu a prechodu kompetencie na udeľovanie štátneho občianstva, ktoré v roku 1949 prešli na bývalé okresné a krajské národné výbory bolo A. D. ako i jeho manželke P. vrátené čsl. štátne občianstvo, a túto skutočnosť dokazuje overená kópia prihlášky trvalého pobytu občana, ktorá obsahuje osobné údaje A. D. č. O. zo dňa 25.06.1949. Podľa navrhovateľiek pozemkový úrad ako i krajský súd odignorovali zjednocujúce stanovisko správneho kolégia Najvyššieho súdu SR sp. zn. Snj. 72/97 (R-45/98), v zmysle ktorého podľa § 6 ods. 2 zákona o pôde sa vydávajú nehnuteľnosti aj osobám, ktorých nehnuteľnosti prešli na štát už pred 25. februárom 1948 podľa predpisov o konfiškácii s tým, že pre vydanie nehnuteľností musia byť splnené ďalšie tam stanovené podmienky. Taktiež podľa navrhovateľiek nesprávne bola posudzovaná oprávnená osoba s poukazom na príslušné ustanovenia zákona č. 503/2003 Z.z. V reštitučnom konaní, ako vyplýva z odôvodnenia rozhodnutia odporcu, bolo preukázané, že právny predchodca navrhovateľiek bol štátnym občanom ČSR s trvalým pobytom na jej území a že nebol odsúdený podľa Nariadenia SNR č. 33/1945 Zb. a splňal teda podmienky z vyňatia konfiškácie, ktorá skutočnosť vyplýva z fotokópie potvrdenia o národnosti, ktoré bolo vydané v zmysle ústavného dekrétu prezidenta republiky č. 33/1945 Sb. Takéto osoby sa v zmysle tohto ústavného dekrétu prezidenta republiky neposudzujú ako Nemci a Maďari, a taktiež z rozhodnutia odporcu vyplýva, že nebolo preukázané, že ide o osobu, ktorej poľnohospodársky majetok bol vyňatý z konfiškácie (§ 38 ods. 3 zákona č. 330/1991 Zb.). Navrhovateľky vo svojom odvolaní ďalej namietali, že mali okrem iného nárok oboznámiť sa s vyjadrením odporcu, ktoré odporca mal zaslať krajskému súdu ako reakciu na opravný prostriedok navrhovateľiek proti jeho napadnutému správne rozhodnutiu.

U. K. v B. sa písomne k odvolaniu navrhovateľiek vyjadrila a uviedla, že predmetné nehnuteľnosti vedené v PKV č. X. a v súčasnosti zapísané na LV č. X. sú zastavané budovami internátov, jedálne, prístupovej cesty a pod. a sú súčasťou areálu U. K. v B., a je tu prekážka na navrátenie vlastníctva.

Odporca vo svojom vyjadrení k odvolaniu navrhovateľiek poukázal na dôvody svojho napadnutého rozhodnutia a žiadal, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu potvrdil.

Slovenský pozemkový fond vo svojom písomnom vyjadrení k odvolaniu navrhovateľiek uviedol, že trvá na svojom vyjadrení, ktoré je zachytené na 4 strane zápisnice z pojednávania pred krajským súdom a taktiež poukázal na výklad ustanovenia § 2 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z.z. týkajúci sa rozhodujúceho obdobia a na rozsudky Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1 SŽ-o-KS 261/2004 a sp. zn. M-Sždov 3/03. Žiadal, aby odvolací súd napadnutý rozsudok krajského súdu potvrdil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 v spojení s § 246c ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku) preskúmal odvolaním napadnutý rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, a rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania v zmysle § 250ja ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku rozsudkom, ktorý verejne vyhlásil (§ 156 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku), pričom termín verejného vyhlásenia rozsudku bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke www.nsud.sk.

Podľa § 244 ods. 1 O.s.p. v správnom súdnictve preskúmajú sudy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí a postupu orgánov verejnej správy.

Najvyšší súd Slovenskej republiky s ohľadom na obsah podaného odvolania navrhovateľiek posudzoval, či správny orgán ako i krajský súd pri rozhodovaní vychádzali z dostatočne zisteného skutkového stavu veci a s ohľadom na námietku navrhovateľiek ohľadne hodnotenia dôkazov zisťoval, či reštitučné konanie bolo vedené takým procesným postupom, ktorý zabezpečoval správny výsledok a či boli dôkazy vykonané spôsobom zodpovedajúcim pravidlám spravodlivého procesu.

Predmetom preskúmavacieho konania v danej veci bolo rozhodnutie odporcu o reštitučnom nároku podľa zákona č. 503/2003 Z.z.

Zákon č. 503/2003 Z.z. upravuje navrátenie vlastníctva k pozemkom, ktoré nebolo vydané podľa osobitného predpisu. Cieľom tohto reštitučného zákona je tiež spolu s ostatnými reštitučnými zákonmi zabezpečiť tzv. reštitučné procesy zmiernenia niektorých majetkových krívd, ku ktorým došlo v rozhodnom období stanovenom v tomto zákone vo vzťahu k zakotvenému okruhu subjektov a zákonom stanovenom okruhu reštitučných titulov.

Zákonodarca v záujme zabezpečenia princípu legality v ustanovení § 5 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z.z. zakotvil rozhodovaciu právomoc správneho orgánu – pozemkového úradu pri rozhodovaní o navrátení vlastníctva k pozemku alebo priznaní práva na náhradu za pozemok. Správne konanie pred pozemkovým úradom sa začína doručením návrhu oprávnenej osoby podľa § 5 ods. 1 a podľa § 5 ods. 3 tohto reštitučného zákona sa na konanie podľa ods. 2 vzťahujú všeobecné predpisy o správnom konaní.

Z uvedeného vyplýva, že povinnosťou príslušného pozemkového úradu pri rozhodovaní podľa § 5 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z.z. je postupovať podľa jednotlivých ustanovení zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov a pri ich aplikácii vychádzať zo základných zásad správneho konania (§ 3 správneho poriadku). Správny orgán je viazaný zásadou zákonnosti (§ 3 ods. 1 správneho poriadku), v intenciách ktorej je povinný v konaní pri rozhodovaní zachovať procesné predpisy ako aj predpisy hmotnoprávne. Musí postupovať v konaní tak, aby zabezpečoval ochranu práv osôb a súčasne vyžadoval plnenie ich povinností v nadväznosti na ochranu záujmov štátu a spoločnosti. Ide o presadzovanie cieľov hmotnoprávnej úpravy v konkrétnej veci.

V posudzovanej veci v odvolacom konaní bolo úlohou Najvyššieho súdu SR vyriešiť právnu otázku, či uplatnený reštitučný nárok navrhovateľiek možno subsumovať pod zákon č. 503/2003 Z.z. vzhľadom k tomu, že predmetné konfiškačné rozhodnutie vo vzťahu k právnenému predchodcovi A. E. D. bolo vydané dňa 16.10.1946, teda pred 25. februárom 1948.

Najvyšší súd SR považuje za potrebné predovšetkým zdôrazniť, že príslušný obvodný pozemkový úrad si v priebehu správneho konania dostatočne neuvedomil,

že zákon č. 503/2003 Z.z., ako to vyplýva i z dôvodovej správy k tomuto zákonu, je iba pokračovaním zákona č. 229/1991 Zb. o pôde.

Pri vymedzení nehnuteľného majetku, ktorý podlieha reštitúcii podľa zákona o pôde je potrebné vychádzať zo vzájomného vzťahu § 1 ods. 1, § 4 ods. 1 a § 30 zákona o pôde, resp. zákona č. 503/2003 Z.z. Doterajšia aplikačná prax je možné povedať, že zahŕňa celý rad situácií, kedy vznikajú pochybnosti o tom, či určitú majetkovú krivdu reštituovať v režime zákona o pôde, resp. zákona č. 503/2003 Z.z. Základné pravidlo správania, ktoré je pritom potrebné rešpektovať spočíva v určení nielen povahy do úvahy prichádzajúceho nehnuteľného majetku k dátumu účinnosti zákona o pôde ale naopak predovšetkým jeho povahy k okamihu straty vlastníckeho práva jeho pôvodným vlastníkom. V zmysle § 30 zákona o pôde sa totiž pre postup podľa druhej časti zákona o pôde – t.j. časti reštitučnej, považuje za majetok uvedený v § 1 ods. 1 zákona o pôde i majetok, ktorý bol v dobe odňatia vlastníckeho práva k týmto účelom užívaný.

V § 6 ods. 2 zákona o pôde je zakotvené napr. i pravidlo, podľa ktorého pokiaľ tento majetok bol pred rozhodným obdobím pridelený v rámci predpisov o pozemkových reformách, rieši sa nárok oprávnených osôb podľa § 12 zákona o pôde. § 12 zákona o pôde sa týka práve existencie súbehu nárokov. § 6 ods. 2 zákona o pôde možno prezentovať ako ďalší reštitučný titul, ktorý je špecificky orientovaný do oblasti reštitúcie konfiškovaného pôdohospodárskeho majetku priamo v režime zákona o pôde.

V aplikačnej praxi pri tomto špecifickom reštitučnom titule nastávali určité výkladové problémy, spočívajúce v tom, či pri aplikácii tohto reštitučného titulu možno ísť v rozhodovacom procese pred tzv. rozhodné obdobie, ktoré je zákonom o pôde vymedzené jednak všeobecne v jeho preambule, období rokov 1948 až 1989, a čo do určitosti špecifikované v § 4 ods. 1 zákona o pôde časovým úsekom 25. februára 1948 až 1. januára 1990, a to pre spôsoby uvedené v § 6 ods. 1 zákona o pôde.

Pokiaľ však samotné ustanovenie § 6 ods. 2 zákona o pôde obsahuje výslovné pravidlo ako postupovať pri strate konfiškovaného majetku za situácie v ňom uvedenej, ak bol tento majetok pred rozhodným obdobím pridelený v rámci predpisov

o pozemkových reformách, možno potom dôvodne vyvodit' taký záver, že § 6 ods. 2 zákona o pôde predstavuje určitý prelom do inak striktne vymedzeného rozhodného obdobia pre prípady uvedené v § 6 ods. 1 zákona o pôde.

Pokiaľ krajský súd v dôvodoch svojho napadnutého rozhodnutia uvádza, že predmetné stanovisko Najvyššieho súdu Slovenskej republiky R45/98 nerieši otázku posunu rozhodného obdobia pred 25. február 1948 ale iba problematiku lesného pôdneho fondu, tak Najvyšší súd Slovenskej republiky sa s týmto právnym názorom krajského súdu a rovnako i s právnym názorom obvodného pozemkového úradu nemohol stotožniť, pretože práve sporná problematika, týkajúca sa posudzovanej veci, bola riešená i uvedeným príslušným stanoviskom Najvyššieho súdu SR.

Odvolačný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že práve sporné výkladové otázky v aplikačnej praxi v súvislosti s ustanovením § 6 ods. 2 zákona o pôde, ktoré vyúsťovali do nejednotnosti rozhodovacích procesov krajských súdov v Slovenskej republike sa podarilo vyriešiť uvedeným stanoviskom Najvyššieho súdu SR č. 45, ktoré je prezentované v tzv. Zelenej Zbierke rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky pod č. 4-5 ročník 1998. Je potrebné dať za pravdu i krajskému súdu v tom, že týmto uvedeným stanoviskom sa riešila i problematika lesného pôdneho fondu, avšak ušlo pozornosti krajského súdu ako i obvodného pozemkového úradu, že predmetným stanoviskom sa riešili i otázky súvisiace s § 6 ods. 2, teda i otázky, či je možné vydať nehnuteľnosti osobám, ktorých nehnuteľnosti prešli na štát už pred 25. februárom 1948 podľa predpisov o konfiškácii podľa osobitných predpisov z roku 1945, osobitne s poukazom na Nariadenie SNR č. 104/1945 Sb.SNR ako i Dekréty prezidenta republiky č. 108/1945 Zb.

Podľa názoru odvolacieho súdu právne závery odporcu ako i krajského súdu sú v rozpore už s právnou vetou zakotvenou pod bodom II. a III. uvedeného stanoviska Najvyššieho súdu SR.

V danom prípade navrhovateľky, aby mohli úspešne reštituovať, museli by preukázať v reštitučnom konaní, teda v tomto reštitučnom konaní zákonnú podmienku, a to že ich právny predchodca nebol odsúdený podľa osobitných predpisov, ktorú skutočnosť ako vyplýva z administratívneho spisu i preukázali. V tejto súvislosti

považuje odvolací súd za potrebné zdôrazniť, že obsah § 6 ods. 2 zákona o pôde bol novelizovaný zákonom č. 93/1992 Zb. a do zákona bola zaradená poznámka pod č. 9a, odkazujúca na slovenský právny predpis, a to nariadenie SNR č. 33/1945 Zb.SNR o potrestaní fašistických zločincov, okupantov, zradcov a kolaborantov a o zriadení ľudového súdnictva. Pokiaľ by bol pôvodný vlastník A. D. odsúdený podľa nariadenia SNR č. 33/1945 Zb.SNR v znení nariadenia č. 57/1946 Zb. nariadenia SNR, tak v takom prípade by neboli splnené podmienky na vydanie nehnuteľností, resp. priznaní práva na náhradu. Z listinných dôkazov nachádzajúcich sa v administratívnom spise správneho orgánu nevyplýva však, žeby pôvodný vlastník bol odsúdený podľa nariadenia SNR č. 33/1945 Zb.SNR.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti považuje odvolací súd za potrebné zdôrazniť, že navrhovateľky ako oprávnené osoby, ktoré sú vo vzťahu k pôvodnému vlastníkovi v príbuzenskom pomere ako vnučky spĺňajú potom nesporne i status oprávnených osôb a potom za týchto skutkových a právnych okolností nič nebránilo odporcovi, aby ich reštitučnému návrhu zákonu zodpovedajúcim spôsobom vyhovel, pretože z listinných dôkazov nachádzajúcich sa v administratívnom spise vyplýva, že predmetné nehnuteľnosti sú zastavané a je tu teda zákonná prekážka pre nevydanie týchto nehnuteľností.

Pokiaľ teda § 6 ods. 2 zákona o pôde v komplexnom znení po jeho novelizácii vykonanej zákonom č. 93/1992 Zb. logicky vyhodnotíme tak je potrebné akceptovať záver, že ani v pôvodnom znení a ani v znení po novele nemožno poznámky č. 9 a č. 9a interpretovať inak, než ako príkladné odkazy v úvahu prichádzajúce osobitné predpisy a potom § 6 ods. 2 zákona o pôde je potrebné skutočne považovať za ďalší reštitučný titul špecificky orientovaný do oblasti novej zákonnej reštitúcie konfiškovaného poľnohospodárskeho majetku priamo v režime zákona o pôde. Neobstojí preto ani zásadná námietka krajského súdu ako i pozemkového úradu, že predmetná konfiškácia majetkov spadá v danom prípade pred tzv. rozhodné obdobie. Naopak je potrebné rešpektovať skutočnosť, že samotný § 6 ods. 2 zákona o pôde obsahuje výslovné pravidlo ako postupovať pri strate konfiškovaného majetku a preto je potrebné akceptovať ten záver, že § 6 ods. 2 zákona o pôde predstavuje prielom do inak striktno vymedzeného rozhodného obdobia pre prípady uvedené v § 6 ods. 1 zákona o pôde.

V danom prípade pre úplnosť veci Najvyšší súd SR uvádza, že postupom Obvodného pozemkového úradu v Bratislave, ako i Krajského súdu v Bratislave boli navrhovateľky ukrátené na svojich právach a bolo zasiahnuté do ich základných ľudských práv.

Výklad ustanovení §§ 2 a 3 ods. 2 zákona č. 503/2003 Z.z. aký zvolili v posudzovanej veci pozemkový úrad ako i krajský súd je v príkrom rozpore s ústavne konformným výkladom na tak citlivú problematiku akou je nesporne problematika reštitučných konaní. Takýto výklad aký zaujali správny orgán a krajský súd je v rozpore s právom na spravodlivý proces v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Nakoľko z listinných dôkazov ako i z ústnych prednesov účastníkov konania vyplýva, že predmetné pozemky sú zastavané a je tu zákonná prekážka uvedená v § 6 ods. 1 písm. d) zákona č. 503/2003 Z.z., tak povinnosťou pozemkového úradu v ďalšom konaní bude postupovať vo vzťahu k navrhovateľkám ako oprávneným osobám súladne v zmysle tohto zákona a priznať im právo na náhradu za pozemkové nehnuteľnosti nachádzajúce sa v katastrálnom území K. V..

Z uvedených dôvodov bolo potrebné v odvolacom konaní napadnutý rozsudok krajského súdu podľa § 220 O.s.p. za použitia § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p. zmeniť a rozhodnutie správneho orgánu ako nezákonné zrušiť podľa § 250q ods. 2 O.s.p.

V ďalšom konaní je Obvodný pozemkový úrad v Bratislave viazaný právnym názorom Najvyššieho súdu SR v zmysle ustanovenia § 250ja ods. 4 O.s.p.

O trovách konania rozhodol odvolací súd tak, že účastníkom náhradu trov konania nepriznal v zmysle ustanovenia § 250k ods. 1 O.s.p. v spojení s ustanovením § 224 ods. 1 O.s.p. za použitia ustanovenia § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p. Navrhovateľkám napriek úspechu vo veci trovy konania v podstate nevznikli žiadne, odporca v konaní úspešný nebol a taktiež Slovenskému pozemkovému fondu ako i U. K. v B. trovy konania nevznikli, nakoľko ich v reštitučnom konaní zastupovali zamestnanci s právnickým vzdelaním.

Poučenie: Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.

V Bratislave dňa 6. apríla 2011

JUDr. Elena Kováčová, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia:

Nikoleta Adamovičová